

Türkbilig

TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI

2017/33

Ankara < Bahar > 2017

Türkbilig

TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI

ISSN : 1302-6011

Kuruluş Tarihi: 2000

Kurucusu / Founder

Prof. Dr. Dursun YILDIRIM

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Doç. Dr. Bülent GÜL

YAYIN DANIŞMA KURULU / PUBLICATION BOARD OF OVERSEERS

Prof. Dr. Sema BARUTCU ÖZÖNDER [TÜRKİYE] • Prof. Dr. Ts. BATTULGA [MOĞOLİSTAN] • Dr. Ankbayar DANUU [MOĞOLİSTAN] • Prof. Dr. Tumurtogoo DOMİİ [MOĞOLİSTAN] • Prof. Dr. Nikolay İvanoviç EGOROV [ÇUVAŞİSTAN-RUSYA] • Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLİSUN [TÜRKİYE] • Doç. Dr. G. Gonca GÖKALP ALPASLAN [TÜRKİYE] • Doç. Dr. Bülent GÜL [TÜRKİYE] • Prof. Dr. Şakir İBRAYEV [KAZAKİSTAN] • Prof. Dr. Yuriy Nikolayeviç İSAYEV [ÇUVAŞİSTAN-RUSYA] • Prof. Dr. G. JORİGT [İÇ MOĞOLİSTAN-ÇİN] • Prof. Dr. Marek STACHOWSKI [POLONYA] • Prof. Dr. Dursun YILDIRIM [TÜRKİYE]

YAYIN HAKEM KURULU / BOARD OF REFEREES

Prof. Dr. Mehmet AÇA • Prof. Dr. Ferruh AĞCA • Doç. Dr. Nuray ALAGÖZLÜ • Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH • Prof. Dr. F. Sema BARUTCU-ÖZÖNDER • Doç. Dr. Bülent BAYRAM • Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU • Dr. Ankbayar DANUU • Prof. Dr. Nurettin DEMİR • Doç. Dr. Sema ASLAN DEMİR • Dr. Mikail CENGİZ • Doç. Dr. Oğuzhan DURMUŞ • Yrd. Doç. Dr. Mutlu ER • Prof. Dr. Ahmet Bican ERCİLİSUN • Prof. Dr. Bilge ERCİLİSUN • Doç. Dr. Ruhi ERSOY • Yrd. Doç. Dr. Genç Osman GEÇER • Doç. Dr. G. Gonca GÖKALP ALPASLAN • Doç. Dr. Faruk GÖKÇE • Prof. Dr. İsmail GÖRKEM • Doç. Dr. Bülent GÜL • Yrd. Doç. Dr. Sinan GÜZEL • Doç. Dr. Adnan R. KARABEYOĞLU • Dr. Serkan KEÇECİ • Yrd. Doç. Dr. Filiz KILIÇ • Prof. Dr. Ayşe KIRAN • Yrd. Doç. Dr. Abdullah KÖK • Prof. Dr. Fatma Sabiha KUTLAR • Yrd. Doç. Dr. Murat KÜÇÜK • Doç. Dr. Cafer MUM • Yrd. Doç. Dr. Serdar ODACI • Prof. Dr. Fatma ÖZKAN • Prof. Dr. İsa ÖZKAN • Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN • Doç. Dr. Özge ÖZTEKİN • Prof. Dr. Musa Yaşar SAĞLAM • Doç. Dr. Fatih SAKALLI • Prof. Dr. Ahmet TAŞAĞIL • Prof. Dr. Mete TAŞLIOVA • Prof. Dr. Isenbike TOGAN • Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN • Prof. Dr. Alemdar YALÇIN • Doç. Dr. Paşa YAVUZARSLAN • Prof. Dr. Dursun YILDIRIM • Prof. Dr. Emine YILMAZ

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

Baş Editör / General Editor

Prof. Dr. Dursun YILDIRIM

Editör / Editor

Doç. Dr. Bülent GÜL

İngilizce Editörü

Doç. Dr. Nuray ALAGÖZLÜ

YAYIN KURULU ÜYELERİ / MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Ferruh AĞCA [Eskişehir Osmangazi Üniversitesi] • Doç. Dr. Nuray ALAGÖZLÜ [Hacettepe Üniversitesi] • Doç. Dr. Bülent BAYRAM [Kırklareli Üniversitesi] • Doç. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ [Neveşhir Üniversitesi] • Prof. Dr. Mete TAŞLIOVA [Yıldırım Beyazıt Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir ATICI [Kırklareli Üniversitesi] • Doç. Dr. Oğuzhan DURMUŞ [Trakya Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. Genç Osman GEÇER [Niğde Üniversitesi] • Doç. Dr. Faruk GÖKÇE [Dicle Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. Sinan GÜZEL [Katip Çelebi Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. Ali İLGIN [İstanbul Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. Serdar ODACI [Hacettepe Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. Kadriye TÜRKAN [Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. Haydar YALÇIN [Katip Çelebi Üniversitesi] • Dr. Serdar ERKAN [Hacettepe Üniversitesi] • Yrd. Doç. Dr. İsa SARI [Hitit Üniversitesi] • Dr. Mikail CENGİZ [Hacettepe Üniversitesi] • Araş. Gör. Hasan GÜZEL [Hacettepe Üniversitesi] • Araş. Gör. Ayşe KILIÇ CENGİZ [Hacettepe Üniversitesi] • Uğur ŞAHİN [Hacettepe Üniversitesi] • Dr. Esra B. SAVCI [TKAE].

Kapak Tasarım: Mehmet FIDANCI

İç Tasarım: Bülent GÜL

Web Tasarım: İsa SARI

*

Yayın Türü

Türkbilig, hakemli, uluslar arası, süreli (altı aylık) yayındır.

Türkbilig, Uluslar Arası Türkoloji Dergisidir.

**

Taranan İndeksler / İndekses

Türkbilig, MLA (Modern Language Association) International Bibliography, EBSCO PUBLISHING, European Reference Index for the Humanities (ERIH), Ulrich's Periodicals Directory, SCOPUS ve ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) tarafından taranmaktadır.

***

Türkbilig'de yayımlanan makaleler yayıncının yazılı izni olmadan tamamı veya bir kısmı herhangi bir yolla çoğaltılamaz. Yazıların fikri sorumluluğu ve imla tercihi yazarlarına aittir. Başka kaynaklardan alınmış tablo, resim ve benzeri yerlerin yazılarıyla kullanımı sorumluluğu yazara aittir.

İLETİŞİM ADRESİ / INFORMATION ADDRESS

D o ç . D r . B ü l e n t G Ü L

Hacettepe Üniversitesi

Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü 06800 Beytepe/Ankara TÜRKİYE

web sayfası: <http://www.turkbilig.com>

e-posta: turkbilig@hacettepe.edu.tr / turkbilig@turkbilig.com

Türkbilig, 2017/33, Etkileşim Basınveinde (Sor.Müd. Yusuf AVAN; Kazımkarabekir Cad. 85/54-55 Altındağ/ANKARA, Tel: 3843136) basılmıştır.

Ankara <Bahar> 2017

Türkbilig'ten Merhaba,

Değerli okuyucular, epey zamandır basılı olmanın yanı sıra elektronik ortamda da sizlerle buluşuyoruz. Ülkemizde bilim ile uğraşmak isteyenlerin ve gerçek anlamda gayret içinde bulunanların sahip olduğu şartlar yeni bir boyuta evrilmektedir. Açık erişim yolu ile de akademik çalışmaların daha geniş kitlelere daha kolay şekilde ulaşması sağlanmaktadır. Ancak, yüzlerce makalenin bir anda elektronik ortamda yayımlanması akademik kaygılardan uzak uygulamalara da yol açmaktadır ki, maalesef bugün bunun örneklerini de akademide görebiliyoruz. Türkbilig dergisi hiçbir zaman akademik bakış açısının dışına çıkmayacak ve akademik hayattan ödün vermeyecektir.

Türkbilig, epey zamandır karşılaştığı güçlükleri Bülent Gül'ün özverili çabaları ile aşmağa çalışmaktadır. Bütün zorluklara karşın, Türkbilig dergisi yine karşınıza el değmemiş sorunlar üzerine yazılmış bilimsel yazılar ile çıkmaktadır. Makaleleri ile dergiye katkı veren bilim adamlarına ve onları okunur konuma getiren Bülent Gül'e ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Gelecek sayıda buluşmak üzere hoşça kalınız.

Dursun YILDIRIM
Genel Yayın Editörü

Türkbilig Yayın İlkeleri

- *Türkbilig*, yılda iki kez yayınlanır.
  - *Türkbilig*, hakemli bir yayındır. *Türkbilig*'de yayınlanmak üzere gönderilen özgün makaleler, YAZI KURULU tarafından incelendikten sonra konunun uzmanı üç hakem tarafından değerlendirilir ve üç hakemin en az ikisinden olumlu rapor gelmesi halinde yayınlanır.
  - *Türkbilig*'e gönderilen yazılar daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış olmalıdır. Derginin yayın dili Türkçe'dir. Yayın ilkelerine uygun olmak koşuluyla yabancı bilim adamlarının yazıları, İngilizce, Almanca, Fransızca veya Rusça yazılmış olabilir. Ancak Türkçe-İngilizce başlık, özet ve anahtar sözcükler yazıya eklenmelidir. Yabancı dilde yazılmış yazılara derginin hacmine göre % 30 civarında yer verilir.
  - Yazılar, basılı üç kopya halinde ve disketiyle birlikte gönderilmelidir. Özel çeviri yazım işaretlerinin kullanıldığı yazılarda fontlar da (PC uyumlu) diskete yüklenmelidir.
  - Makalenin yazarı, adını, soyadını, görev yaptığı kurumu ve akademik unvanını tam ve açık olarak belirtmeli, kendisiyle doğrudan iletişim kurulabilecek açık adres, telefon numarası ve elektronik posta adresini vermemelidir.
  - Yazıların başında kısa birer Türkçe ve İngilizce özet (en çok 100 sözcük) ile Türkçe ve İngilizce anahtar sözcükler (en çok 10 sözcük) bulunmalıdır (İtalik olarak ve Times 9 punto ile yazılmalıdır).
  - Yazılar, Times 10 puntoyla ve 1,5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Paragraf başlarında tab tuşu, paragraf aralarında enter tuşu kullanılmamalıdır.
  - Metin içinde göndermeler ad ve tarih ve/veya sayfa olarak parantez içinde belirtilmelidir. Örnek: (Tanpınar 1985) veya (Tanpınar 1985: 316). Üç satırdan az alıntılar satır arasında ve tırnak içinde, üç satırdan uzun alıntılar ise satırın sağından ve solundan birer santimetre içeride, blok halinde, 9 puntoyla, tek satır aralığıyla verilmelidir.
  - Dipnotlar sayfa altında, numaralandırılarak verilmeli ve sadece açıklamalar için kullanılmalıdır.
  - Makalenin sonunda yer alacak kaynakçada kitaplar (*koyu ve italik*) ve makaleler (dergi adı *koyu*, cilt Romen rakamıyla, sayı, üst üste iki nokta, sayfa numaraları) alfabetik sırayla ve şu düzenle verilmelidir:
ELÇİN, Şükrü, (1998), "Yeşil Abdal'ın Bir Şiiri", *Folkloristik: Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, (Ed. M. Özarslan-Ö.Çobanoğlu), Ankara: Feryal Matbaacılık, 216-231.
STOELTJE, J. Beverly, (1983), "Festival in America", *Handbook of American Folklore*, (ed R. M. Dorson.), Bloomington: Indiana University Press, 239-246.
TANPINAR, Ahmet Hamdi, (1985), *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Çağlayan Basımevi.
ÜLKEN, Hilmi Ziya, (1952), "Milli Destan ve Folklor", *Türk Folklor Araştırmaları*, II, 33: 513-514.
WELLEK, R. ve A. WARREN, (1982), *Yazın Kuramı*, (Çeviren: Y. Salman ve S. Karantay), İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
WOOLF, Virginia, (1986), "Kitap Nasıl Okunmalı?", (Çeviren: Kemal Atakay), *Adam Sanat*, 4: 5-14.
- Bir yazının birden fazla yayını kaynak gösterildiği takdirde yayınlar tarih sırasıyla, aynı yazının aynı yıldaki yayınları ise (1985a), (1985b) şeklinde harf sırasıyla verilmelidir.
  - Tezlerin hangi üniversitede yapıldığı ve hangi akademik dereceye (yüksek lisans/doktora...) yönelik olduğu belirtilmelidir.
  - Yukarıda belirlenen yazım koşullarına uygun olmayan yazılar değerlendirmeye kesinlikle alınmayacaktır.

Submission Guidelines for Türkbilig

- *Türkbilig* is published twice a year.
- *Türkbilig* is a refereed publication. After original manuscripts are examined by Executive Board, they are peer-reviewed by three referees. They are published if two of three referees send affirmative report. The authors bear the full responsibility for their articles.
- Manuscripts must be originally sent to the board, and no other places for publication or evaluation. The publication language of the issue is Turkish. In condition suited to submission guidelines of *Türkbilig*, foreign authors' manuscripts, which can be in English, German, French or Russian, are published in proportion 30% of issue. The manuscripts must have title, abstract and also keywords both Turkish-English.
- Manuscripts must be sent as three printed copies along with the disk. If any special fonts (suitable for PC) are used in manuscripts, they must be in the disk.
- The authors' names, last names and academic positions should be written. In addition, the full postal address, fax, telephone numbers and e-mail addresses of the author(s) who will check proofs and receive correspondence and offprint should also be included.
- Summaries must be in Turkish and English, should not exceed 100 words and key words may not exceed 5 (5 words for Turkish; 5 words for English) words at the beginning of the manuscripts. Latin words must be in Times 9 point and italic.
- Manuscripts must be written in Mac Word 5,1 or Ms Word Windows 95 or further versions (Pc compatible) with Times 10 point with 1,5 line spaced. Tab and enter key **must not be used** for paragraphs.
- Texts must follow in-text footnote system. In parenthesis in the text, author's name, date of publication, and page number is given. If a source is cited many times, parentheses are given instead of "ibid, idem, op. cit. etc." For example, (Tanpınar 1985) veya (Tanpınar 1985: 316). Quoted passages under three lines must be given by quotation mark. If quoted passage is over three lines, they must be given 1 cm margins from left and right side of line as block with 9 point and odd line spaced.
- Additional information must be given on the same page as footnotes enumerated 1, 2, 3. Citations in them must follow the above guidelines.
- References must include only the cited sources and be given in alphabetical order. Books names must be written **bold** and *italic*. Articles must be written (name of journal is **bold**, volume in Roman number, issue number, colon and page numbers) as below:

ELÇİN, Şükrü, (1998), "Yeşil Abdal'ın Bir Şiiri", *Folkloristik: Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı*, (Ed. M. Özarslan-Ö.Çobanoğlu), Ankara: Feryal Matbaacılık, 216-231.

STOELTJE, J. Beverly, (1983), "Festival in America", *Handbook of American Folklore*, (ed R. M. Dorson.), Bloomington: Indiana University Press, 239-246.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, (1985), *XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Çağlayan Basımevi.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, (1952), "Milli Destan ve Folklor", *Türk Folklor Araştırmaları*, II, 33: 513-514.

WELLEK, R. ve A. WARREN, (1982), *Yazın Kuramı*, (Çeviren: Y. Salman ve S. Karantay), İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

WOOLF, Virginia, (1986), "Kitap Nasıl Okunmalı?", (Çeviren: Kemal Atakay), *Adam Sanat*, 4: 5-14.
- If more than one source of the same author is cited, they must be put in a chronological order from the oldest to the newest. Sources of the same years must be given letters "1985a, 1985b"
- The university and the academic degree (MA. or PH.) of academic thesis must be given.
- Manuscripts **not prepared** based on the directions above **will not be taken into consideration** for publication in *Türkbilig*.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Türkbilig'den Merhaba / iii

Yazılar / Articles

Erhan AYDIN

Hoyto–Tamır (Tayhar–Çuluu) Yazıtları

Hoyto–Tamır (Tayhar–Çuluu) Inscriptions

1-14

Nurdin USEEV

Şiveet Ulaan Mezar Külliyesindeki

Kuzulu Koyun Heykeli ve Manas Destanı

The Sculpture of the Lambed Sheep in the Şiveet Ulaan Burial Mansoleum and Manas Epic

15-24

Gülsüm KİLLİ YILMAZ

Saha Türkçesinde Ayı ile İlgili Örtmece Söz Varlığı

Euphemistic Vocabulary about “Bear” in Sakha Turkish

25-56

Mehmet Vefa NALBANT

Kıpçak Grubu Türk Lehçelerinin Tasnifinde Yeni Bir Ölçüt:

Ünlü Türemeleri

A New Criterion in the Classification of Kıpçak Dialects of Turkish: Vocal Anaptyxes

57-68

Yaşar ŞİMŞEK

Eski Anadolu Türkçesi Satırası Kur’ân Tercümesi’nin (Topkapı Nüshası)

Söz Varlığı Üzerine Notlar II

Some Notes on the Vocabulary of Interlinear Kor’an Translation into Old Anatolian Turkish II

69-84

Musa SALAN

On the Etymology of the Turkic Verb *söylä-* ‘to speak, to say’

Türkçe söyle- ‘konuşmak, söylemek’ Fülünün Etimolojisi Üzerine

85-89

Hakan AKCA

Kumuk Türkçesi ile Türkiye Türkçesinde Yalancı Eş Değerler

False Friends in Kumyk Turkish and Turkey Turkish

91-132

Hüseyin YILDIRIM

Türkmen ve Türkiye Türkçesi Ağız Gruplarının

Bir Belirleyicisi Olarak Şimdiki Zaman Eki

The Present Continuous Tense Suffix as a Determiner of the

Dialect Groups of the Turkmen and Standard Turkish spoken in Turkey

133-152

Mikail CENGİZ
Teleüt Bilmecelerinden Örnekler
Samples of Teleut's Riddles
153-160

Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET
Azerbaycan Manilerinin Toplumsal Değerleri ve Normları Öğretme İşlevi
The Function of Azerbaijan Poems for Teaching Social Values and Norms
161-170

Tanıtm / Reviews

Cihan ÇAKMAK
Erhan AYDIN, (2015), **YENİSEY YAZITLARI**, Kömen Yayınları, Konya.
171-174

Kenan AZILI
Mertol TULUM - Mehmet Mahur TULUM (2016), **DEDE KORKUT Oğuznameler - Oğuz Beylerinin Hikâyeleri**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 503 s.
175-176

ON THE ETYMOLOGY OF THE TURKIC VERB *söylä-* ‘to speak, to say’

Musa SALAN*

Abstract: In Middle Turkic, there appears the verb *söylä-* ‘to speak, to say’, which partially (but not entirely) supplants the older variant *sözlä-*. Therefore, some scholars are inclined to either believe the idea that the latter is actually a phonological variant of the former or seek a root like **sög*, a hypothetical base on which they can establish their interpretations. In fact, the latter form descends from another verb appearing in the late times of the Old Turkic period, which is *savla-* ‘to talk, to tell’.

Keywords: *Söylä-*, Etymology, Fronting, Dissimilation, Lenition, Consonant shift

Türkçe söyle- ‘konuşmak, söylemek’ fiilinin Etimolojisi Üzerine

Öz: *söylä-* ‘*söylemek, demek, konuşmak*’ fiili tamamiyla olmasa da kısmen daha eski *sözlä-* fiilinin yerini alarak Orta Türkçede ortaya çıkar. Bundan dolayı kimi bilim adamları ya *söylä-* fiilinin *sözlä-* fiilinin fonolojik bir varyantı olduğu düşüncesine yakın durmuşlar ya da *sög** gibi taban arayarak izahlarını bu farazi taban üzerine kurmuşlardır. Aslında yeni sözcük Eski Türkçe döneminin son zamanlarında ortaya çıkan *savla-* ‘*konuşmak, söylemek*’ fiiline dayanmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *Söyle-, Etimoloji, Ön sıralaşma, Aykırılışma, Süreklileşme, Ünsüz değişimi.*

The Turkic verb *söylä-* ‘to speak, talk; to tell, say’ appeared in the late Old Turkic period and it survives in most of the Turkic languages along with many other phonological variants, such as Gag. *söle-*, Tat. *süylä-*, Bshk. *hüylä-*, Krg. *siyölö-*, Tuv. *sögle-*, Lob. *söylö-* ~ *seile-*, and so on (see ESTY 2003: 340-341). Some scholars have considered the resemblance to *sözlä-* a phonological phenomenon, whereas others have been inclined to explain the palatal glide by the hypothetical base **sög*. However, neither of these opinions has gained ground in explaining its etymology. As shown below, our suggestion depends on another lexical material and its phonological evolution.

Chronological viewpoint

Before directly addressing the appearance of *söylä-* in Middle Turkic, it is necessary to take a look at the Old Turkic period to see what lexeme was then used to refer to ‘to talk, speak’. According to etymological sources, *sözlä-* dates back as far as the Old Uyghur period (Clauson 1972: 863; Erdal 1991: 445), whereas *ay-*, which means ‘to speak, to say’, was first found in Orkhon inscriptions (Clauson 1972: 266); thus, it is much older than *sözlä-*.¹ In short, there were *ay-* (later as *ayt-*)

* Dr., Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bartın/TÜRKİYE. E-posta: musasalan@yahoo.com

¹ *té-* ‘to say’ is also as old as *ay-*, however it does not mean ‘to speak’ as Clauson states (1972: 433), so it has been excluded.

and *sözlä-* verbs during the absence of *söylä-*, and they kept their existence even after appearance of *söylä-*.

The verb in question first occurs in 14th cc. in works of Khorezmian Turkic (see Clauson 1972: 863b) and Old Oghuz (see TTS 1996: 3542). In addition to this verb, the 15th century verbs *sövlē-*² (see Toparlı et al 1999: 123) and *sevle-*³ (see Toparlı 2003: 105) are attested in Mamluk-Kipchak texts. And the existence of a modern form such as *sävlä-* ‘çözlämək’ (the Khorezm dialect of Uzbek) (Abdullaev 1961: 79) corroborates the medieaval forms. Although these latter forms, i.e. *sövlē-* and *sevle-*, appear in use later than *söylä-*, they should have belonged to an earlier phonological phase. This is explained below.

Etymological interpretations

In Radloff’s opinion, the verb was formed as *sös + lä-* (1911: 566). Bang rejects the phonological possibility of *sözlä-* > *söylä-*. Instead, he considers the base as *saw* ‘word’ and offers this following process: **sawla-* > **soğla-* > *soyla-* > **söylä-* (see ESTY 2003: 341).⁴ His approach was reasonable but since *sawla-* appears in the DLT⁵ (see Dankoff&Kelly 1982: 302; Ercilasun&Akkoyunlu 2014: 484), Bang lacked historical data and a phonological explanation. Thus, he preferred to reach *söylä-* through *soyla-* ‘to tell dastan’, which is unique to the text of *Dede Qorqut*.⁶ Clauson is basically in favor of the hypothesis that the verb emerges from *sözlä-*. He, however, finds the reason unexplained for that shift, trying to elucidate it through avoidance of juxtaposition of /s/ and /z/. Though he admits that this juxtaposition is actually not very common (1972: 863a). Räsänen does not provide

2 سۆلكۆز (30a, 2), سۆس (35b, 8), سۆلكۆ (40b, 4), سۆلكۆز (59b, 13) etc. Only the first one has a *sukun*, so the others are doubtful as to whether they should be interpreted as *sölä-* or *söylä-*.

3 سۆلۆ (22a, 10), سۆلۆ (22a, 8), سۆلۆ سۆلۆ سۆلۆ سۆلۆ (24a, 2) سۆلۆ (24a, 4) etc.

4 His other consideration, which suggests that the verb derived from the base **söyā*, is beyond being reasonable.

5 On the other hand, another example of *sawla-* (سۆلۆر) in a poem is disputable due to the text. Atalay, the first scholar to publish DLT, transcribes it as *söwlenür*, yet he notes that it should have been *söwleyür* in accordance with the syntactic status of the verb, and with the rhyme (1985: 278-279) Dankoff&Kelly transliterate the datum as SUWLNVR, but transcribe it as *sawlayür* (1984: 293). Ercilasun&Akkoyunlu share the same transcription preference (2014: 479). The lexeme *söwlen-* in *Drevnetjurskij Slovar* (1969: 511) was taken from Atalay’s work, which also is given in ESTY without any criticism (2003: 340).

6 In fact, this work includes also many examples of *söylä-* (see Ergin 1964: 272). And the orthography of *soyla-* and *söylä-* is distinguished within Arabic script (e.g. *soylamış*

سۆیلیمیش (D3-2), *soyladi* سۆیلدی (D33-10), *söylär(i)di* سۆیلردی (D1-*söylärsen* سۆیلرسن (D6-10) (<http://digital.slub-dresden.de/id280873166>, 02. 22. 2017). On the other hand Old Oghuz *soyla-* does not refer to ‘to tell dastan’ in other contemporary works, but to ‘to examine, investigate; to exalt, glorify’ (TTS V: 3526-3528). Thus, it can be deduced that *söylä-* cannot be a form of *soyla-*, but an individual word descending from another form.

any explanation other than the existence of the cognate *söz* ‘Wort’ (1969: 429b). Hamilton, on a paper dealing with *opla-/yopla-* and *uf-/yuf-*, shares the opinion of Bang given above, in a slightly different manner. He considers the previous form of *soyla-* in three probable ways: *saβla-*, *sawla-*, or **sowla-* (1974: 114). What he does not clearly corroborate is the consonant shift /w/ > /y/, in particular for words with a back vowel. To prove this shift, he only provides oblique forms of *su* ‘water’ in Ottoman (similar to modern Turkish) and the Oghuz Turkic of *Dede Qorqut*, i.e. *suyu*, *suyun/suyun*. But this view remains weak since he does not expand the instances with the same phenomenon, which almost does not exist. Levitskaja et al, firstly state that Sevortjan correlates *söylä-* with a root like **söy*, which has not survived in any modern Turkic language. They add that this **söy* may be the Turkish word *soy*, which means ‘слово, известие; стихи дестана’ (ESTY 2003: 340-41). This opinion, however, cannot explain early forms, such as *sävlä-* and *sövlä-*, or the modern Tuvan form *söglä-*.

Since the verb also survives in modern Turkic languages, scholars studying those languages have dealt with it. Concerning the Turkish variant, Eren asserts that *söylä-* is a result of the shift /z/ > /y/ (1999: 375).⁷ Gülensoy shares the same opinion (2009: 809). Nişanyan attempts to explain the verb as *söylä-* < *söz/*sög* + *LA-*, admitting that the development *sözlä-* > *söylä-* is phonologically difficult (2010: 569). For the Kyrgyz *süylö-*, K. Seydaqmatov, in accordance with the general inclination, explains *süylö-* through phonological development, establishing his hypothesis on *söz* (1988: 208). Neither R. Syzdyqova etc. (1966) for the Kazakh *söyle-* nor R. Äxmät’yanov (2001) for the Tatar *süylä-* examine the verb in their languages.

It seems that aforementioned scholars have missed the point; therefore, an accurate explanation of the etymology of *söylä-* has eluded them. Bang was the one closest to analyzing it properly by establishing his hypothesis on *sawla-*, yet he deviated from the right path with the examination of *soy* ‘dastan, epic’ and *soyla-* ‘to tell dastan’.

What the origin of *söylä-* is nothing but *sawla-* (or *savla-*) ‘to talk, tell’, a denominal verb from *saw* ‘a speech’ (see Clauson 1972: 782), which first appears in Old Uighur texts (see Erdal 1991: 445). It later appears in Qarakhanid texts (see Dankoff&Kelly 1984: 302 and Borovkov 1963: 257) without any phonological change. As mentioned above, the secondary forms *sövlä-* and *sävlä-* appear in Mamluk-Kipchak works.

The following observations solidify our opinion:

- I) The semantic connection between *sawla-* and *söylä-*, both of which refer to ‘to speak’,
- II) The meaningful disappearance of *sawla-* after the end of Old Turkic period,
- III) The possible shift of /w/ or /v/ > /y/.

⁷ In spite of stating that this phonological development has many instances, he does not give any.

The third one, though not quite as common, has been seen in early and modern Turkic languages as the following two types: I) /öw/ > /öy/: öy ‘house’ < öw < äw < äb ‘house’⁸ (but Tof. (Karagas) ög); öykä ‘lung’ < öwkä < öpkä; söy- ‘to love’ < söw- < säw-; Tat. döyä and Kzk. tüye ‘camel’ < täväy (but Uyg. tögä) (Shcherbak 1970: 171-172); Krg. ayıl ‘a group of nomad tents’ < avıl (Öner 1998: 17); II) /iw/ > (*üw/) > /üy/: Tob. Kzk. Krg. süyrü ‘sharpened’ < *sivrüg (Räsänen 1949: 76).

Conclusion

Evidence that opposes our conclusion is the Siberian (Sayan) form *söglä-* and the fronting of the back vowels of *sawla-*.⁹ The Sayan form (more specifically Tuvan) seems to be a unique proof on which those considering a hypothetical base like *sög rely. However, in Siberian Turkic languages there are few examples, along with *söglä-*, that make us consider whether there exists a diachronic consonant shift, i. e. the dissimilation of /v/ or /w/ to /g/: Tuv. ög ‘юрта; семья’ (TRS 1968: 330) and Tuv. sug ‘вода/водяной; водный; река’ (TRS 1968: 389). The former bears the possibility of the shift /y/ > /g/ as a word with front vowels, but *sug* does not, since the shift does not occur on words with back vowels. Thus, at least *sug* alone is a sound proof revealing that *söglä-* does not descend from a base like *sög*. These examples allow us to conclude that Tuvan *söglä-* is just a secondary form, which must have been developed from *sövlä-*. As for the palatalization, there are corroborating examples neither in early Turkic nor in modern Turkic works. There is no triggering phonemes for palatalization in the word either. There might be only explanation for this unusual development that *sawla-* must have been influenced by the analogic effect of *sözlä-*, since it did not cease to exist in Middle Turkic, and it still survives in Turkmen, Uzbek, and Uyghur languages.

Thus, the probable phonological process of the verb must have been *sawla-* > *säwlä-* > *söwlä-* and finally, *söylä-*. This process, with the exception of the fronting, best fits the phonological development of *öy/üy* that occurs in Qarluq and Kipchak languages: OT *eb* > *ew* > *öw* > *öy* (and further *üy*).

Abbreviations

Bshk.	= Bashkir
Gag.	= Gagauz
Krg.	= Kyrgyz
Kzk.	= Kazakh
Lob.	= Lobnor
OT	= Old Turkic
Tat.	= Tatar
Tob.	= Tobol
Tof.	= Tofalar
Tuv.	= Tuvan
Uyg.	= Uyghur

⁸ Clauson’s suggestion as *ew* > *üw* > *üwi* > *üy* (1972: 3-4) cannot be accepted, since *üwi* phase is not reasonable, and /ew/ > /üw/ shift is less probable than /ew/ > /öw/.

⁹ Bang remarks that fronting occurs for the verb either through the influence of *sözlä-* or for another reason.

References

- ABDULLAEV, F. A. (1961), *O'zbek Tilining Xorazm Shevalari, I Lugat*, Toshkent: O'zbekiston SSR Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.
- AKADEMİJA NAUK (1969), *Drevnetjurskij Slovar'*. Leningrad: İzdatel'stvo "Nauka".
- ÄXMÄT'YANOV, R. (2001), *Tatar Têlênéng Kıskaçça Tarihi-Etimologik Sözlêgé*, Kazan: Tatarstan Kitap Nâşriyati.
- BOROVKOV, A. K. (1963), *Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.*, Moskva: İzdatel'stvo Vostočnoy Literaturi.
- CLAUSON, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford: Clarendon Press.
- DANKOFF, R., KELLY, J. (1982), *Mahmud al-Kaşgari, Compendium of The Turkic Dialects (Diwan Lugat at-Turk) Part-I*, Duxbury: Harvard University Printing Office.
- DANKOFF, R., KELLY, J. (1984), *Mahmud al-Kaşgari, Compendium of The Turkic Dialects (Diwan Lugat at-Turk) Part-II*, Duxbury: Harvard University Printing Office.
- ERCILASUN, A. B.; AKKOYUNLU, Z. (2014), *Kaşgarlı Mahmud - Divânu Lugâti't-Türk (Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin)*, Ankara: TDK.
- ERDAL, M. (1991), *Old Turkic Word Formation, A Functional Approach to the Lexicon*, Wiesbaden: Harrassowitz.
- EREN, H. (1999), *Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, İstanbul.
- ERGIN, Muharrem (1964), *Dede Korkut Kitabı (Metin-Sözlük)*, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.
- ESTY = LEVİTSKAJA, L. S.; BLAGOVAJA, G. F.; DYBO, A. V.; NASİLOV, D. M. and POTSELUEVSKİJ, E. A. (2003), *Etimologičeskij Slovar' Tjurskih Jazykov Obščetjurskie i mezhtjurskie leksičeskije osnovy na bukvy "L", "M", "N", "P", "S"*, Moskva: Jazyki Russkoj Kultury.
- GÜLENSOY, T. (2009), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü I-II*, Ankara: TDK.
- HAMILTON, J. (1974), "opla-/yopla-, uf-/yuf- et autres formes semblables en turc ancien", *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hungaricae*, Vol. 28, No. 1, pp. 111-117.
- NIŞANYAN, S. (2010), *Sözlerin Soyağacı - Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*, İstanbul: Everest.
- ÖNER, M. (1998), *Bugünkü Kıpçak Türkçesi (Tatar, Kazak ve Kırgız Lehçeleri Karşılaştırmalı Grameri)*, Ankara: TDK.
- RADLOFF (1911), *Versuch Eines Wörterbuch Der Türk-Dialecte, Fierter Band*, St. Petersburg.
- RÄSÄNEN, M. (1949), "Materialien zur Lautgeschichte der türkischen Sprachen", *Studia Orientalia*, Vol. 15, pp. 32-240.
- RÄSÄNEN, M. (1969), *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türk Sprachen*, Helsinki: Suomalais-Ugrilainen Seura.
- SEYDAQMATOV, K. (1988), *Kyrgyz Tilinin Kyskacha Etimologijalyk Sözdüğü*, Frunze: "İlim" Basması.
- SYZDYQOVA R.; İSQAQOV, A.; SARYBAEV, SH. (1966), *Qazaq Tilining Qysqasha Etimologijalyk Sözdügi*, Almatı: Qazaq SSR-nyng "Ghylym" Baspası.
- SHCHERBAK, A. M. (1970), *Sravnitel'naja Fonetika Tjurskih Jazykov*, Leningrad: Nauka.
- TOPARLI, R.; ÇÖGENLİ, M. S.; YANIK, N. H. (1999), *El-kavânînü'l-küllîyye li-zabti'l-lügati't-Türkiyye*. Ankara: TDK Yay.
- TOPARLI, R. (2003), *Ed-dürretü'l-mudîyye fi'l-lügati't-Türkiyye*, Ankara: TDK Yay.
- TTS = (1996), *XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü V*, Ankara: TDK.
- TRS = (1968), *Tuvinsko-Russkij Slovar': Okolo 22000 Slov*, (Red. E. R. Tenishev), Moskva: İzdatel'stvo Sovetskaja Entsiklopedija.

Web sources:

Dresden manuscript of *Kitab-i Dedem Korkut*, Mscr.Dresd.Ea.86: <http://digital.slub-dresden.de/werkansicht/dlf/10013/1/>.

